

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddesi gereğince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Işıkhani tarafından yazılı olarak yanıtlanması konusunda gereğini arz ederim.

Özgür KARABAT

İstanbul Milletvekili

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk işçiliği ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. 4857 sayılı İş Kanunun 71. Maddesi “Çalıştırma Yaşı ve Çocukları Çalıştırma Yasağı” başlığı altında çocuk işçiliği ile ilgili sınırlamalar getirilmiştir. Buna göre çocuk ve genç işçilerin çalıştırılması eğitim süreçlerine ve mesleki yönelimlerine olumsuz etki etmeyecek biçimde sınırlanmıştır. Ayrıca kanunlarımız çocuk ve gençlerimizi sağlık ve güvenliklerini tehlikeye sokabilecek herhangi bir riske karşı da koruma altına almaktadır.

Öte yandan Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası normlar da çocuk işçiliğini sınırlandırmaktadır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 32. Maddesi, ILO 1999 tarihli ve 182 No'lu “En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi” ve 1973 tarihli 138 No'lu “Asgari Yaş Sözleşmesi”, çocukları istihdamda sömürüye karşı korurken, çocuklarımızın eğitim süreçlerini de güvence altına almaktadır.

Ülkemizde yoksulluk, istihdam ve geçim problemlerinin derinleşmesiyle birlikte çocuk işçilik daha da yaygın hale gelmektedir. Ayrıca kayıt dışı çalışmanın artması, çalışma hukukundaki açıklar ve eksiklikler ile denetimlerin yetersizliği özellikle çocukları, kadınları ve gençleri ağır çalışma koşullarına mahkum etmektedir.

Bütün bu koruyucu yasal mevzuata rağmen ülkemizde çocuklarımız ağır çalışma koşullarıyla karşı karşıya kalmakta, daha da vahimi bu çalışma şartlarından dolayı çocuklarımız ağır iş kazaları yaşamakta ve hatta hayatlarını kaybetmektedir.

Öyle ki 9 Aralık 2016'da Resmi Gazete'de yayımlanan kararla kurulan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM), adeta çocuk işçiliğe yasal statü kazandırmıştır. Geline nokta MESEM kapsamında çalışan çocuk sayısı 1 milyon 400 bine ulaşmıştır. Çocuk işçiliğine yasal dayanak oluşturan ve çocuk emeği sömürüsüne yol veren bu uygulama kapsamında çalışan çocuklar asgari ücretin üçte birine çalışarak ucuz iş gücü kaynağı haline getirilmektedir. Ayrıca iş yerlerinde yaşanan iş kazaları ve iş cinayetlerindeki artışlar da sorunun derinleştiğini ve ihmal ve suiistimallerin arttığını göstermektedir.

Birçok ilimizde staj adı altında yürütülen ve 16 yaş altı çocukların denetimsiz, kontrolsüz, tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalıştırıldığı bir durum yaşanmaktadır. Bu durumda çalışan çocuklarımız ne yazık ki iş cinayetlerinde yaşamını yitirmeye devam etmektedir.

21 Aralık 2023 tarihinde Diyarbakır'da 17 yaşındaki Ömer Çakar staj yaparken klima montajı için götürüldüğü Oto Galericiiler sitesinde, çatı kattan düşmüş ve ağır yaralanmıştır. Hastaneye kaldırılan Ömer 6 gün sonra yaşamını yitirmiştir.

Yine geçtiğimiz Aralık ayında Kocaeli'nde 15 yaşındaki Ömer Girgin çırak olarak çalıştığı kaporta atölyesinde ağır yaralandıktan sonra kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirdi.

25 Eylül 2023 tarihinde Manisa'nın Alaşehir ilçesinde 16 yaşındaki lise öğrencisi Zekai Dikici, inşaatta elektrik tesisatı döşeme işi yaparken, 5'inci kattan düşerek ağır yaralanmış ve kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir.

2022 yılının Ekim ayında Balıkesir'de 17 yaşındaki Emre Koç stajyer olarak çalıştığı mobilya atölyesinde devrilen suntaların altında kalarak yaşamını yitirmiştir. Bu örnekler yaşanan iş kazası ve ölümlü kazaların sadece başına yansıyan çok küçük bir bölümüdür. Öyle ki İSİG Meclisi'nin 2023 raporuna göre geçen yıl 14 yaş ve altındaki 22 çocuk işçi, 15-17 yaş arasındaki 32 çocuk/genç işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiştir. Bu sayılar maalesef kamuoyuna yansıyan vakaların çok küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Çeşitli illerimizde yaşanan ölümlü iş kazalarının ardından son olarak bir başka ölümlü kaza da İstanbul'da yaşanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı MESEM öğrencisi 14 yaşındaki Arda Tonbul İstanbul'daki bir demir çelik fabrikasında staj yaparken iş kazasında yaşamını yitirmiştir.

Mesleki eğitim merkezi (MESEM) kapsamında İstanbul Büyükçekmece'deki Özkanlar Metal'de çalışan 14 yaşındaki Arda Tonbul'un kafası 9 Ocak Salı günü makineye sıkışmış, makine başında tek başına çalıştırılan çocuk uzun süre fark edilmemiştir. Kaza sonrasında kalbi duran ve hastaneye kaldırılan Tonbul'un kalbi müdahale ile tekrar çalıştırılmış, ancak yeniden hayata dönen çocuk, yaşam savaşını beşinci günün sonunda maalesef kaybetmiştir.

Buna göre;

- 1) Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) kapsamında staj adı altında eğitim alan çocuk sayısı kaçtır? Bu çocukların staj eğitimi aldıkları iş yerleri hangi sıklıkla ve kimler tarafından denetlenmektedir?
- 2) Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) kurulduğundan bu yana bu kapsamda çalışan çocuklardan kaç yaralanmış, kaç çocuk yaşamını yitirmiştir? Bu vakaların illere ve okullara göre dağılımı nasıldır?
- 3) Mesleki Eğitim Merkezleri'nde yaşanan yaralanma ve ölümlü kazalar noktasında herhangi bir önlem almayı düşünüyor musunuz? Çocukların çalıştıkları iş yerlerini risk derecelerine göre sınırlamayı düşünüyor musunuz?
- 4) Çocuk işçiliğine yasal statü kazandırdığı görülen bu uygulamaya son vermeyi düşünüyor musunuz?